

ХЪРБЪРТ УЕЛС ПОХОЖДЕНИЯТА НА ДЖЕЙН

Превод от английски: Юлия Бучкова-Малеева, 1980

chitanka.info

Докато седя и пиша в кабинета си, чувам как нашата Джейн трополи надолу по стълбата с четка и кофа. Беше време, когато под съпровода на тези инструменти тя пееше църковни песни или британския национален химн, но напоследък стана мълчалива и дори внимателна в работата си. Мина времето, когато се молех пламенно за такава тишина, а жена ми въздишаше за такова внимание; сега, когато ги имаме, не се радваме тъй, както очаквахме, че ще бъде. Право да си кажа, драго би ми станало, макар и да не е кой знае колко мъжествено да си го призная, ако чуех как пее дори „Маргаритката“ или даже звъна на някоя от най-хубавите зелени чинии на Юфимия — това поне щеше да е знак, че е дошъл краят на този мрачен период.

И все пак ние копнеехме да чуем за края на приключението на Джейн с младия ѝ приятел дълго преди тя да го сподели. Джейн винаги разговаряше свободно с моята жена и с удоволствие сядаше в кухнята да ѝ разправя за куп неща — тъй интересно, че понякога оставях вратата на кабинета си отворена — къщата ни е малка, — само и само да дочуя нещичко. Но след появата на Уилям, се чуваше само Уилям и нищо друго освен Уилям; Уилям това, Уилям онова; а когато решихме, че въпросът за Уилям вече е изчерпан, цялата история се повтаряше отново. Приключението ѝ продължи всичко на всичко три години; но как се бе запознала с Уилям и как толкова се бе нагълтала с всичко около него, си остана в тайна. Лично аз предполагах, че го е срещнала на ъгъла на улицата, където преподобният Барнабас Бо отслужваше на открито допълнителна служба след неделната вечерня. Малките амурчета бяха навикнали да летят като мушички около пламъка на парафиновата свещ, тъкмо в центъра на песнопойците от късната черква. Представях си как тя е седяла там, запяла химните, забравила всичко и полетяла нагоре, вместо да се върне в къщи за вечеря; как Уилям е пристъпил към нея и е казал: „Здравей!“ — „И ти здравей!“ — е отвърнала тя; така, успокоени, че етикетът е спазен, са продължили да разговарят.

Юфимия има осъдителния навик да допуска прислугата да разговаря с нея, затова скоро научи за младежа.

— Той е толкова почтен момък, мадам — казваше Джейн, — представа си нямате.

Така, нарочно пропускайки неясните подробности около своето запознанство, тя бе разпитана от жена ми за този Уилям.

— Работи като втори портиер в манифактурния магазин на Мейнард — обясни Джейн — и получава осемнайсет шилинга, почти лира седмично, мадам. А когато главният портиер напусне, той ще го замести. Роднините му са много изискани, мадам. И да не мислите, че са някакви работници. Баща му е бил зарзаватчия, мадам, и голям веселяк — на два пъти е фалирал. А една от сестрите му работи в Дома на покойниците. Много добра партия за мен, нали, мадам — каза Джейн, — за мен, сирачето.

— Значи, вече си сгодена? — попита жена ми.

— Не съм сгодена, мадам; но той пести да ми купи пръстен — амифис.

— Е, Джейн, когато се сгодиш както подобава, можеш да го каниш тук в неделя следобед и да пиете чай в кухнята.

Защото Юфимия се отнасяше майчински към прислугата. Не след дълго аметистовият пръстен се разнасяше из къщата, дори нарочно се показваше, а Джейн свикна да държи така пръста си, че предизвикателството беше очевидно. Възрастната госпожица Мейтланд се засегна и съобщи на жена ми, че прислугата не бива да носи пръстени. Моята жена разтвори „Интимни въпроси“ и „Книгата на госпожа Мъдърли за ръководене на домакинството“, но не откри такава забрана. И Джейн си запази тази радост като добавка към нейната любов.

Сърдечното съкровище на Джейн ми се стори човек, когото уважаваните хора наричат почтен момък.

— Уилям, мадам — внезапно заяви един ден Джейн, със зле прикривано задоволство, докато броеше бирените бутилки, — Уилям, мадам, е въздържател. Да, мадам, при това не пуши. Пушенето, мадам — добави Джейн като истинска познавачка на човешките сърца, — е главната причина да се събира прах. На всичко отгоре и струва пари. Ами миризмата? Аз обаче мисля, че за някои хора това е необходимо.

Навярно Джейн се досети, че разсъждава доста сурово относно сравнително лошата участ на Юфимия, защото добави мило:

— Сигурна съм, че господарят е същински ангел, когато пали лулата си. В сравнение с останалото време.

Отначало Уилям беше доста опърпан млад човек, от съсловието, което носи черна конфекция. Имаше воднисти сиви очи и кожа, напълно подходяща за брат на служителка в Дома на покойниците.

Юфимия не го харесваше особено, дори в началото. Цялата му достопочтеност се съдържаше в един голям никелиран чадър, от който никога не се отделяше.

— Отива на църква — казваше Джейн. — Неговият папа, мадам.

— Неговият кой, Джейн?

— Неговият папа, мадам, е Църквата; но господин Мейнард е в братството на Плимут и Уилям смята за много политично, мадам, да се присъедини към тях. Господин Мейнард вече идва и разговаря съвсем приятелски с него, когато нямат много работа, за това как докрай трябва да се използва краят, а също и за душата. Господин Мейнард му обръща много голямо внимание, на Уилям, за това как спасява краят и душата си, мадам.

След известно време чухме, че главният портиер на „Мейнард“ е напуснал и Уилям е станал главен портиер с двайсет и три шилинга седмично.

— Той направо си е повече от шофьора на камиона. При това онзи има жена и три деца, мадам.

И Джейн обеща гордо да ни послужи чрез Уилям, когато решим да си доставим бързо платове от „Мейнард“.

След повишението върху младия приятел на Джейн заваляха успех след успех. Един ден научихме, че господин Мейнард е дал на Уилям някаква книга.

— „Усмивката в твоя полза“, така се казва — обясни Джейн; — но няма нищо смешно. В нея се разказва как да напреднем в живота, а онова, което Уилям ми прочете, е превъзходно, мадам.

Юфимия ми разказа за това със смях, а после изведнъж стана сериозна.

— Знаеш ли, скъпи — каза тя, — Джейн сподели нещо, което не ми харесва. Замълча малко, а после припряно отбеляза: „Уилям си е доста над мене, нали, мадам?“

— Не виждам нищо лошо в това — казах аз, макар че по-късно щях да се разубедея.

Една неделя следобед, в часа, когато обикновено съм на бюрото си — най-често задълбочен в хубава книга, — някой мина край

прозореца. Чух сподавено възклицание зад гърба си и видях как Юфимия плесна с ръце и широко разтвори очи.

— Джордж — заяви тя с благоговеен шепот, — видя ли?

После и двамата започнахме да говорим едновременно, бавно и тържествено:

— *Цилиндър! Жълти ръкавици! Нов чадър!*

— Може би си въобразявам, мили — добави Юфимия, — но връзката му много приличаше на твоята. Предполагам, че Джейн го е накарала да носи връзки. Преди малко тя ми каза, сякаш е писала цял роман за това, следното за облеклото ти: „Господарят наистина носи хубави връзки, мадам.“ А той подражава на всички твои модни увлечения.

Младата двойка мина край прозореца на път към обичайното си място за разходка. Бяха хванати под ръка. Джейн изглеждаше безкрайно горда, щастлива и развълнувана, с нови бели памучни ръкавици, а Уилям с цилиндър — истински благородници!

Кулминацията в щастието на Джейн настъпи, когато се върна от тази разходка.

— Господин Мейнард разговарял с Уилям, мадам — подметна тя, — при следващата разпродажба ще го остави да обслужва клиентите, също като останалите млади продавачи в магазина. Ако се представи добре, и той ще стане продавач, мадам, при първата възможност. Само трябва да бъде колкото може по-вежлив, мадам; не се ли получи, то няма да е по негова вина. Господин Мейнард много го е харесал.

— Той наистина се издига, Джейн — каза жена ми.

— Да, мадам — замислено продължи Джейн. — Така е, издига се.

И въздъхна.

На следващата неделя, докато пиех чая си, разпитах моята жена.

— По какво се различава тази неделя от всички останали, моя малка женичке? Какво се е случило? Да не си сменила пердетата или пренаредила мебелите? Къде е тази неуловима разлика? Да не би да си сменила прическата си, без да ме предупредиш? Забелязвам съвсем осезателно някаква промяна около мен, но в никакъв случай не мога да кажа каква.

Жена ми отговори с най-трагичен глас:

— Джордж — каза тя, — онзи... онзи Уилям днес въобще не се е появявал! Горещейн плаче, та се къса!

Последва мълчание. Джейн, както бях споменал, бе спряла да пее из къщи и бе започнала да полага грижи за нашите чупливи вещи, което смути жена ми като изключително лош признак. На следната неделя и на последната Джейн помоли да излезе „да се поразходи с Уилям“ и моята жена, която никога не се бе опитвала да изтръгне някакви признания, й разреши, без да задава каквито и да е въпроси. И двата пъти Джейн се върна някак поруменяла и с решителен вид. Накрая, един ден, тя разкри тревогата си.

— Уилям са го подвели — изрече рязко тя и чак дъхът й спря, както слагаше покривките. — Да, мадам. Тя е шапкарка и може да свири на пиано.

— Аз пък мислех — подхвърли жена ми, — че в неделя излезе с него.

— Не с него, мадам, подир него. Вървах отстрани до тях и й рекох, че е сгоден за мен.

— Боже мой, Джейн, нима си го сторила? И какво казаха те?

— Не ми обърнаха никакво внимание, като че бях някакъв парцал. Тогава й рекох, че ще си изпати за това.

— Не вярвам да е била приятна тази разходка, а, Джейн?

— Нито за мен, нито за тях, мадам. Ех — додаде Джейн, — да можех и аз да свиря на пиано! Ама ще види тя, няма да й го дам. Та тя е по-стара от него, а косата й не е руса в корените.

Кризата настъпи през август, в един делничен ден. Подробности около свадата не са напълно известни, само онези откъслеци, които Джейн бе изтървала пред нас. Върна се у дома прашна, възбудена и разгорещена.

Майката на шапкарката, самата шапкарка и Уилям отишли, предполагам, заедно в Музея на изкуствата, в Саут Кенсингтън. По някакъв начин Джейн ги пресрещнала спокойно, но твърдо, някъде по средата на пътя, и предявила правото си, независимо от твърденията на юридическата литература, над онова, което според нея било неотнимаема собственост. Според мен тя отишла тъй далеч, че дори го задърпала за ръкава. Разправили се с нея по най-безцеремонен и високомерен начин. Повикали „файтон“. Станала „сцена“, Уилям бил затеглен към превозното средство от бъдещата си жена и бъдещата си

тъща из неохотните ръце на нашата отхвърлена Джейн. Чули се даже заплахи, че ще бъде дадена „под съд“.

— Бедната ми Джейн! — каза жена ми, кълцайки телешкото с настървение, сякаш кълцаше самия Уилям. — Колко недопустимо от тяхна страна! Няма да го смятам повече за човек. Той не те заслужава.

— Грешите, мадам — отвърна Джейн. — Той е толкоз безпомощен. Оная жена е виновна — добави Джейн. Никой не бе я чувал да произнася името на „оная жена“, нито да признава, че тя е неомъжена. — Не мога да разбера какви са тези жени — така да отнемат на момичетата младите им приятели. Като говоря за това, чак ме боли — продължи тя.

От този момент къщата си отдъхна от името на Уилям. Ала начинът, по който Джейн търкаше входната стълба или метеше стаите, нейната ожесточеност, издаваше, че историята все още не е приключила.

— Извинете, мадам, мога ли утре да отида на сватба? — попита един ден Джейн.

Жена ми инстинктивно разбра чия е сватбата.

— Смяташ ли, че е благоразумно, Джейн? — попита тя.

— Искам да го видя за последен път — отвърна Джейн.

— Скъпи мой — каза жена ми, нахлувайки в стаята при мен двацет минути след като Джейн бе излязла, — Джейн напълни една торба със стари обувки от килера горе и отиде на сватбата. Вярваш ли, че би могла...

— Джейн — казах аз — иска да покаже характер. Да се надяваме, че няма да направи пакост.

Джейн се върна с бледо, изтерзано лице. Всички обувки, изглежда, още си бяха в чантата, при което жена ми въздъхна облекчено, но преждевременно. Чухме как Джейн се качва по стълбите и връща обувките на мястото им с подчертано старание.

— Беше почти претъпкано на сватбата, мадам — каза след малко тя, сякаш разговаряше спокойно, седнала в малката ни кухничка и миейки картофи. — А какъв чудесен ден за тях!

Тя продължи с многобройните подробности, очевидно избягвайки основното.

— Всичко беше много благоприлично и хубаво, мадам, само дето нейният баща не носеше редингот и изглеждаше малко не на място,

мадам. А господин Пидингкуърк...

— Кой?

— Господин Пидингкуърк, тоест Уилям, мадам, носеше бели ръкавици и сако като на свещеник и една приказна хризантема. Беше много хубав, мадам. А под тях имаше червен килим, също като на богаташите. Разправяха, че дал на чиновника четири шилинга, мадам. И каретата, мадам — истинска, не някаква каручка. Когато излизаха от църквата, им хвърлиха ориз, а двете ѝ малки сестрички посипваха цветя. А сетне някой хвърли един чехъл, аз пък хвърлих обувка.

— Хвърли обувка, Джейн?

— Да, мадам. Прицелих се в нея. А улучих него. Да, мадам, силно го ударих. Чак му посиня окото, така беше. Само тази обувка хвърлих. Не ми даде сърце да хвърля друга. А когато го уцелих, хлапетиите наоколо се закискаха.

След малко добави:

— Жалко, че обувката уцели него.

Нова пауза. Белеше картофите с ожесточение.

— Винаги си е бил над мене, нали помните, мадам. Затова го подведоха.

Картофите вече бяха пребелени. Джейн рязко стана, въздъхна и лицата изтропа върху масата.

— Не ме е грижа — каза тя. — Хич не ме е грижа. Ще се сети той за мене, ще се сети, че е сгрешил. Ама така ми се пада. Като се лепнах за него... Кой ме караше да си въобразявам какво ли не. Много се радвам, че така стана.

Жена ми беше в кухнята, наглеждаше гозбите. След изповедта за хвърлената обувка тя сигурно е загледала бедната Джейн със своите кафяви очи, пълни с искрено възмущение. Но си представям как много бързо погледът ѝ се е смекчил и тъкмо тогава навярно и Джейн я е погледнала.

— Мадам — каза Джейн с изненадваща промяна в гласа, — само като си помислите как би могло да бъде! О, мадам, щях да съм тъй щастлива! Трябваше да се сетя, ама на... Вие сте тъй добра, че ме оставяте да ви разказвам, мадам... защото ми е тежко, мадам... тежко ми е...

И си представям как Юфимия е стигнала дотам да остави Джейн да изплаче изстрадалото си сърце върху едно съпричастно рамо. Моята

Юфимия, благодаря на бога, никога не бе разбирала правилно значението на израза „да се държиш на положение“. Но от този горестен ден Джейн почти не се оплакваше от тежката си домакинска работа.

Е, вярно, че на другия ден се случи нещо с момчето от месарницата — но това едва ли има нещо общо с нашия разказ. Във всеки случай Джейн е все така млада и времето и промяната работят само в нейна полза. Всички ние си имаме своите неволи, ала аз не вярвам особено в неволите, които не могат да се излекуват.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.